

सामान्य माणसाचा उंचावलेला स्वर

चप्राक

- वर्ष : ६
- अंक : ३५
- पाने : ८
- पुणे

संपादक : घनश्याम पाटील

मूल्य
₹3

www.chaprak.com

■ सोमवार दि. १२ ते १८ सप्टेंबर २०१६

■ RNI No. MAHMAR/2011/35979

■ पोस्टल नोंदणी क्र. : PCW/159/2014-2016

■ Licensed to post without prepayment of postage no. WPP - 14 ■ Posted at Pune PSO on every wednesday, date of publication 12/09/2016

कोण लेकाचा कोणाची देशसेवा पाहतो?
तू मला ओवाळ आता, मी तुला ओवाळतो!

लोककवी म. भा. चव्हाण यांच्या या ओळी. समाजमाध्यमांच्या लाटेमुळे स्वयंघोषित देशभक्तांची आपल्याकडे मुळीच वानवा राहिली नाही. एकमेकांची आरती ओवाळणारे हे महाभाग 'देशभक्त' ठरवले जात आहेत. खरेतर एकेकाळी महाराष्ट्र ही संतांची भूमी होती. आता ती चोर, लफंग्यांची, लुच्यांची झालीय! यात सत्ताधारी आणि विरोधक 'आपण सारे भाऊ, अर्धे अर्धे खाऊ' याप्रमाणे वागतात. महाराष्ट्र सध्या दोलायमान परिस्थितीतून जात आहे. अर्थात देशातच ही परिस्थिती निर्माण झाल्यामुळे हे चित्र सार्वत्रिक झालेय असे म्हणायला मोठा वाव आहे.

साधारण दोन

वर्षांपूर्वी देशात आणि नंतर राज्यातही संतांतर झाले आणि लोकांच्या लोकशाहीविषयीच्या आशा पल्हवीत झाल्या; मात्र 'आगीतून उठून फुफाट्यात' यापेक्षा काही वेगळे चित्र दिसत नाही. 'इंग्रज गेले आणि काँग्रेसवाले आले' अशी परिस्थिती होती. आता 'काँग्रेसवाले गेले आणि भाजपवाले आले' असेच म्हणावे लागेल. गेल्या काही काळात बालासाहेब ठाकरे, विलासराव देशमुख, गोपीनाथराव मुंडे, आर. आर. पाटील

संपादकीय

घनश्याम पाटील : ७०५७२९२०९२

यांना मुख्यमंत्रीपदाची खुर्ची दिली गेली. सतेवर आल्यानंतर हा माणस काहीतरी भरीव, विधायक करेल असे वाटत होते; मात्र अपेक्षांना फाट्यावर मारत फडणवीसांनी श्रीहरी अणेसारख्या लोकांना पुढे करत वेगळ्या विदर्भाची चर्चा सुरु केली. एकनाथ खडसे, पंकजा मुंडे, विनोद तावडे अशा पक्षांतर्गत तगड्या लोकांचे खच्चीकरण करण्यातच त्यांची कारकीर्द जातेय.

पान २ वर...

Kamant masale

एकदा वापर्यन पहाचात!

किंग ऑफ टेस्ट

व्हेज-नॉनव्हेजचे स्वादिष्ट मसाले

संपर्क : डी. एम. कामंत फूड प्रॉडक्ट्स् प्रा. लि.
तिरुमला इंडस्ट्रियल इस्टेट, प्लॉट नं. ४,
टाटा जॉन्सन कंपनीसमोर, हिंजवडी, पुणे ४११ ०५७
दूरध्वनी ०२०-६५२९२४००
Email : dkamant@rediffmail.com Web. : www.kamantmasale.com

अंट्रॉसिटी घटनाबाह्य सामाजिक तत्वाला तिलांजली; विषमतेचे बीज अंट्रॉसिटी कायद्यात!

सध्या महाराष्ट्रात
अंट्रॉसिटी अऱ्टमुळे
सामाजिक वातावरण ढवळून
निघाल्याचे चित्र असले तरी
सुस्स स्तरावर देशातील बवंशी
राज्यात या कायद्याबद्दल
असंतोष आहे हे नाकाराता
येत नाही. त्याच्वेळेस

या कायद्यामुळे दलित-आदिवासींवरील अत्याचार संपण्याचे तर सोडाच, कमी झाल्याचेही चित्र नाही. उलट या कायद्यामुळे जातीच्या आधारावर समाजात फूट पडत असल्याचे विदारक चित्र आहे. खरे म्हणजे कायदा असतो तो सुव्यवस्थेसाठी. समाजघटकांतील जातीय दरी मिटवण्यासाठी; पण येथे विपरित घडते आहे. या कायद्याबाबत बोलणे म्हणजे 'दलितविरोधी' असा शिक्का मारून घेणे. त्यामुळे बवंशी विचारवंत व राजकीय पक्षांही याबाबत मूळ गिळून बसतात. जाहीर चर्चा त्यामुळे होत नाही. फार फारतर काही राजकीय वक्तव्ये येतात पण तिही अज्ञानाधारित असल्याने थोडी खळबळ माजवण्यापलीकडे त्यातून काही साध्य होत नाही.

संजय सोनवणी
९८६०९९२०५

'अंट्रॉसिटी अऱ्ट' हा कायदा १९८९ साली बनवण्यात आला. पुढे त्यात दोन वेळा भर घालण्यात आली; पण या कायद्यामुळे कायद्याच्या नजरेत सर्व नागरिक समान असतील. या घटनेच्या आर्टिकल १४ ने दिलेल्या समानतेच्या ग्वाहीच्या तत्वालाच छेद देतो. कारण हा कायदा फक्त अनुसुचित जाती/जमातींना अन्य समाजघटकांपासून रक्षण देण्यासाठी बनवण्यात आला आहे. एक समाजच केवळ दुसऱ्या समाजघटकावर अन्याय अत्याचार करू शकतो हे गृहितत्व या कायद्यात आहे; पण समजा एखाद्या अनुसुचित जातीतील; कोणी अनुसुचित समाजाच्या व्यक्तिवर जातीय कारणांनीच अत्याचार केला तर तेथे मात्र हा कायदा संरक्षण देत नाही. फार कशाला

पान ८ वर...

राज्याला स्वतंत्र गृहमंत्री हवाच!

पान १ वरुन...

सध्या ते महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री आहेत. गृहमंत्रीपदही त्यांच्याकडे आहे. सतेचा हव्यास असेल किंवा आत्मकेंद्री वृत्ती असेल; त्यामुळे सतेचे विकेंद्रीकरण ते करत नाहीत. त्यांच्या खात्याला ते न्याय देऊ शकत नाहीत. देवेंद्र यांच्या कारकिर्दीत गुन्हेगारीचे प्रमाण प्रचंड वाढले आहे. हे आपल्या पोलीस यंत्रणेचे जेवढे अपयश आहे तेवढे किंबहुना काकणभर अधिक अपयश देवेंद्र फडणवीसांचे आहे. राज्यात गुन्हेगारीचे प्रमाण वाढतच चालले असताना यांना फक्त स्वतःची प्रतिमा जपण्याचे पडले आहे. त्यातून ते बाहेर पडतच नाहीत.

सोलापूरमधील ज्योती खेडकर या तेवीस वर्षीय तरुणीचे तुकडे करून तिला जाळण्यात आले. चार महिने उलटूनही या प्रकरणातील आरोपीवर काहीच कारवाई झाली नाही. ज्योती खेडकरच्या आईवडिलांनी आत्महत्येचा इशारा दिला; मात्र आरोपीची नावे घेत तक्रार दाखल करून घेण्याचे सौजन्याची पोलिसांनी दाखवले नाही. याबाबतची माहिती मिळताच माझे सहकारी सागर सुरवसे यांनी वस्तुस्थिती पुढे आणणारी बातमी ‘चपराक’च्या माध्यमातून वाचकांसमोर आणली. आम्ही ‘मुख्यमंत्री महोदय, डेरीबरोबरच गुन्हेगारीही कमी करा’ हा तिखटजाळ अग्रलेख लिहिला. परिणामी गृहराज्यमंत्र्यांनी सोलापूरच्या पोलीस अधिक्षकांना या प्रकरणातील आरोपीना अटक करून तपासाच्या सूचना दिल्या. सुदर्शन गायकवाड, बंदू गायकवाड आणि सुहास गायकवाड या तीन आरोपीना सोलापूर पोलिसांनी तब्बल तीन महिन्यांनी ताब्यात घेऊन त्यांच्यावर ३०२ नुसार खुनाचा गुन्हा दाखल केला.

याबाबत सोलापूरचे पोलीस अधिक्षक विरेश प्रभू यांनी सांगितले की, मृत ज्योतीचा आणि खेडकर कुऱ्यांची ‘डीएनए’चा अहवाल अजून आला नसल्याने यातील आरोपीना अटक केली नव्हती. नावात ‘वीर’ आणि आडनावात ‘प्रभू’ असूनही हा माणूस इतका कमकुवत आहे. अत्याचार आणि खुनासारखी गंभीर घटना घडूनही हे लोक कोणत्या तंद्रीत असतात हे देवेंद्र फडणवीस यांनाच ठाऊक! राज्यात ‘डीएनए’ तपासणीची केवळ एकच लंब असणे हेही आपल्या यंत्रणेचे मोठे अपयश आहे.

राज्यातील अनेक पोलीस स्थानकांच्या गड्या बंद आहेत. ज्यांच्या चालू आहेत त्यातीलही अनेकजण ठरवून त्यांचा वापर करत नाहीत. म्हणजे गाड्यांसाठी लागणाऱ्या पेट्रोलचा खर्च सरकारकडून उकळला जातो. गाड्यांचा ‘मेंटेनन्स’ वसूल केला जातो; मात्र या गाड्यांचा वापर तपास यंत्रणेसाठी केला जात नाही. जो आरोपी आहे किंवा फिर्यादी आहे त्यांच्याकडून गाड्या मागवणे, पेट्रोलचा खर्च घेणे असे प्रकार अनेक ठिकाणी सर्वासपणे सुरु आहेत. ग्रामीण महाराष्ट्र तर सोडाच पण पुण्यासारख्या महानगरातही अनेक आरोपीना अटक केल्यानंतर त्यांना ठेवण्यासाठी कोठड्याच नाहीत. एकाच इवल्याशा कोठडीत पाच-पंचवीस आरोपीना एकत्र ठेवले जाते. तेथील शौचालये म्हणजे तर साक्षात नरकच! तिथेच पिण्याच्या पाण्याचा नळ असतो. विशेषत: महिला आरोपीना अटक केली तर फार विचित्र परिस्थिती असते. एखाद्या बाईला एखाद्या गुन्ह्यात संशयित म्हणून ताब्यात घेतले आणि तिला

कोठडी झाली तर तिला आणि त्या परिसरातील पकडलेल्या वेश्यांना, छापा मारून पकडलेल्या ‘कॉल गर्ल्स’नाही एकत्र ठेवले जाते. मानवी हक्क आयोगवाले या सगळ्याकडे दुंकूनही पाहत नाहीत.

नुकतेच मुंबईतील एक घटना वाचनात आली. एका बाईने एका सावकाराकडून दहा हजार रुपये व्याजाने घेतले. सतत तगादा लावूनही पैसे परत न मिळाल्याने त्या सावकाराने त्या आईच्या मदतीनेच तिच्या मुलीवर पाच महिने वेळोवेळी बलात्कार केला. या प्रकरणात ती आई स्वतःच्या मुलीला आणि त्या सावकाराला एका खोलीत डांबून बाहेरुन कुलूप लावायची.

दुधावरी आला बुरा, तिले साय कधी म्हणू नये

जिची ममता आटली, तिले माय कधी म्हणू नये!

या बहिणाबाईच्या ओळी या ठिकाणी आठवतात; मात्र यापेक्षा मोठे क्रौर्य जगात खरेच असू शकते का?

सध्या मराठा समाज रस्त्यावर उतरलाय. काय तर म्हणे मूक मोर्चा. कशासाठी? तर कोपर्डीतील अत्याचारित बहिणीला न्याय मिळवून देण्यासाठी! यांची मागणी काय? तर ‘मराठ्यांना आरक्षण द्या आणि अंट्रॉसिटी रद्द करा...’ म्हणजे अत्याचार, आरक्षण आणि अंट्रॉसिटी याचा काय संबंध? (कोपर्डी प्रकरणातील गुन्हेगार ‘दलित’ होते यासाठीचा हा कांगावा.) समाजमाध्यमात तर याविषयी अनेक संदेश फिरत आहेत. ‘पहिल्यांदा आणि शेवटचेच मराठा मूकपणे रस्त्यावर उतरलाय... यानंतर मराठा रस्त्यावर आला तर शस्त्र घेऊनच येईल...’ अशा आशयाचे अनेक संदेश समाजमाध्यमात सातत्याने दिसत आहेत. त्यात शरद पवार यांच्यासारखे ‘जाणते’ नेते आगीत तेल ओतण्याचे काम करत आहेत. हे सारेच विंताजनक आहे. मुख्यमंत्री मात्र सगळेच मूकपणे पाहत आहेत. ‘अंट्रॉसिटी’चा अनेक ठिकाणी गैरवापर करण्यात येतोय, हे सत्य लक्षात घेऊन त्याविरुद्ध कायदेशिर लढाई लढायला हवी. अशा एखाद्या घटनेचे ‘भांडवल’ कोणीही करूनये.

धुळ्यात तर भांडणे सोडवायला गेलेल्या पीएसआयला लोकांनी जाम चोप दिला. त्यांना अक्षरश: पळवू पळवू मारला. खाकीतील एका कर्तव्यदक्ष पोलिसाला मारल्याबद्दल १३५ जणांवर गुन्हाही दाखल झाला आहे. मुंबईत विलास शिंदे या वाहतूक पोलिसाला मारहाण करण्यात आली. त्यात त्यांचा उपचारादस्त्यान मृत्यू झाला. २४ ऑगस्ट २०१६ रोजी असाच प्रकार बारामतीतही घडला. तेथील तुळजाराम चतुरवंद महाविद्यालयात सागर देवकाते-पाटील आणि त्याच्या साधारण १५-२० सहकाऱ्यांनी अर्जुन व्यवहारे, राजेश गायकवाड आणि व्ही. एस. वाघमोडे या पोलीस कर्मचाऱ्यांना बेदम मारहाण केली. हातात तलवार घेऊन ते त्याठिकाणी वाढदिवस साजरा

करत होते. पोलिसांनी आपले कर्तव्य बजावत त्यांना त्यासाठी अडवले असता त्यांनी ‘यांना मारून टाका, कॉलेजेशी यांचे काय देणे-घेणे’ असे म्हणत जीवे मारण्याची धमकी दिली, शिवीगाळ केली व तेथील सिमेंटच्या ब्लॉकने त्यांना मारहाण केली. या जमावाने पोलिसांच्या गाडीचीही मोडतोड केली. यात सदर पोलीस कर्मचारी गंभीर जखमी आहेत. ठाण्यात एका पोलीस निरीक्षकांना पाण्यात बुडवून मारण्याचा प्रयत्न झाला. जालण्यात एका भाजप आमदारांच्या त्रासाला कंटाळून कुतुंबियांसह आत्महत्या करण्याचा इशारा एका पोलीस उपनिरिक्षकांनी दिलाय... राज्यात खुद पोलिसही सुरक्षित नसल्याने मुख्यमंत्र्यांकडे असलेले गृहखाते चव्हाट्यावर आले आहे. वाईत डॉ. संतोष पोळ या विकृताने अनेक खून करून ते मृतदेह चक्क आपल्या फार्महाऊसमध्येच गाडले. हे निकोप लोकशाहीचे लक्षण आहे का? इथे सामान्य माणूस सुरक्षित नाही, समाजातील विचारवंत सुरक्षित नाहीत, लेखकांवर हळे होतात, पोलिसांना बदडले जाते; तरी मुख्यमंत्री ढिम्मच! देवेंद्र फडणवीस, जरा लाज बाळ्या!! तुमच्या अकार्यक्षमतेसाठी, तुमच्या प्रतिमेसाठी, तुमच्या महत्वाकांक्षेसाठी, तुमच्या सत्तास्पर्धेसाठी सामान्य माणसाला आणि पर्यायाने राज्याला वेठीस धरू नका!

सगळीकडे अंधाधुंदी माजली असताना त्रस्त जनता जर खन्याअर्थी रस्त्यावर उतरली तर सगळ्यांनाच पळता भुई थोडी होईल. अजूनही इथल्या न्याय यंत्रणेवर, प्रशासनावर, माध्यमांवर आणि मुख्यत्वे सत्ताधार्यांवर लोकांचा विश्वास आहे. तो गमावला तर धुळ्यात जी अवस्था पोलिसांची झाली तीच या सर्व घटकांची होईल. मुख्यमंत्री म्हणजे ‘औट घटकेचा राजा’ असतो. कायदा आणि न्याय व्यवस्था अजून आपल्याकडे मजबूत आहे; मात्र लोकशाहीचे असे धिंडवडे खुलेआमपणे निघत असतील तर येणारा काळ भयंकर असेल.

शिवसेनेचे खासदार संजय राऊत यांनी राज्याच्या गृहमंत्रीपदाची मागणी केली आहे. जर शिवसेनेला गृहखाते दिले तर ते निश्चितपणे गुन्हेगारी आटोक्यात आणू शकतील. आपल्या सहकाऱ्यांपैकी एकहीजण लायकीचा वाटत नसेल किंवा त्यांच्यावर तुमचा विश्वास नसेल तर देवेंद्रजी शिवसेनेकडे गृहखाते द्याच! त्याचा तुमच्या सरकारलाच फायदा होईल. तुमची विश्वासार्हता नक्की वाढेल! आणि जाता जाता मराठा समाजातील फुरफुरत्या घोड्यांना सांगावेसे वाटते, बाबांनो, सोलापूरात ज्या मुलीचे तुकडे करून तिला जिवंत जाळण्यात आले तिही ‘मराठा’च होती आणि तिच्यावर अत्याचार करणारेही ‘मराठा’च होते. त्याची साधी दखलही कुणाला घ्यावीशी वाटली नाही. ‘जातीसाठी खावी माती’ या ध्येयाने तुमच्या ‘स्वार्थ’चे राजकारण करताना किमान थोडीफार नैतिकता ठेवा. ही ‘स्टंटबाजी’ फक्त तुमच्या ‘पुढाऱ्यांचे’ कल्याण करेल. यात सामान्य मराठा माणसाचे काहीच हित नाही. भांडाकर इन्स्टिट्यूटी मोडतोड करणारे, तिथला दुर्मिळ ठेवा जाळून टाकणारे आज भीकेला लागलेत. मराठाड्यातून पुण्यात कोर्टच्या चक्रा मारण्यातच त्यांचे तारुण्य वाया जातेय. कजनी पैसे काढून ती पारे पुण्यात तारखाना येतात. ज्यांनी त्यांना विथावणी दिली त्यापैकी कुणी त्यांच्याकडे दुंकूनही पाहत नाहीत. एकदा त्यांची भेट अवश्य घ्या. त्यांच्या वेदना एका आणि मग खुशाल तुमच्या नेत्यांची पाठराखण करा, त्यांच्यासाठी रस्त्यावर उतरा... वेळीच सावध व्हा राजांनो, नाहीतर ‘भीक नको पण कुत्रा आवर’ असे म्हणायची वेळ येईल! तशी वेळ कुणावरही येऊ नये, इतकंच! बाकी तुमची मर्जी!!

आयुष्याची सुरुवात आणि शेवट चांगला व्हावा असा विचार प्रत्येकजण करीत असतो. असाध्य आजाराने हतबल होत मृत्यूची प्रतीक्षा करण्यापेक्षा 'इच्छामरण' हा शेवटचा पर्याय काहींना जवळचा वाटतो. इच्छामरणास कायदेशीर हक्क मिळावा यासाठी अनेक सामाजिक संस्था कायदेशीर लढाई लढत आहेत. याच गंभीर विषयावर भाष्य करणार 'बंधमुक्त' हे नवकोरं नाटक रंगभूमीवर चांगलंच चर्चेला आलंय. 'जगदंब क्रिएशन्स' निर्मित, 'तिरकिट्था' प्रस्तुत बंधमुक्त नाटकाचे लेखन विवेक आपटे तर दिग्दर्शन डॉ. अनिल बांदिवडेकर यांनी केलंय. अभिनयासोबत या नाटकाच्या निर्मितीत देखील डॉ. अमोल कोलहे यांचा सहभग आहे.

रंगभूमीवर प्रथमच बंधमुक्त नाटकाचा शानदार प्रिमियर सोहळा रविंद्र नाट्य मंदिर येथे नुकताच संपन्न झाला. रश्मी ठाकरे, खासदार अनिल देसाई, आमदार संजय केळकर, अँडल्होकेट उज्ज्वल निकम, किरण शांताराम, भरत जाधव, विजय केंकरे, भरत दाभोळकर, मधुरा वेलणकर, प्रिया मराठे, समिधा गुरु, निर्माते प्रसाद कांबळी व हर्षद तोंडवळकर यांच्यासह सिनेनाट्य, वैद्यकीय, राजकारण, साहित्य, उद्योग व सामाजिक

'बंधमुक्त' नाटकाचा प्रिमियर

क्षेत्रातील अनेक मान्यवर यावेळी आवर्जून उपस्थित होते. या नाटकाचे खास आकर्षण म्हणजे दर प्रयोगाला रसिकांची मते जाणून घेत नाटकाचा उत्तरार्थ निश्चित केला जाणार आहे. यासाठी नाटकाच्या दुसऱ्या अंकाचे दोन स्वतंत्र भाग केले असून प्रेक्षकांच्या अधिक पसंतीची पावती मिळालेल्या पर्यायाची निवड दुसऱ्या अंकासाठी केली जाणार आहे. मराठी रंगभूमीवर रसिकांची मते जाणून घेत उत्तरार्थ उलगडणारे हे पहिलंच नाटक ठरणार आहे.

'बंधमुक्त' या नावावरूनच

मराठी संगीत रसिकांच्या अभिरुचीची दखल घेत दर्जेदार आणि उत्तमोत्तम कलाकृतींची निर्मिती करण्याच्या उद्देशाने रोहिणी प्रफुल्ल यांनी 'म्युझिक मीडिया सिनेव्हिजन' या कंपनीची मुहूर्तमेढ रोवली आहे. या कंपनीतर्फे 'नादखुळा मंजुळा' हा धमाकेदार म्युझिकल अल्बम नुकताच तयार करण्यात आला आहे.

'नादखुळा मंजुळा' हे गीत के. प्रफुल्ल यांनी लिहिले असून या गीताला श्रवणीय संगीताची आणि आवाजाची साथ गायक शाम सागर यांनी दिली आहे. सारा श्रवण व अभिक

हे नाटक काहीतरी निराळं असणार याची कल्पना येत असली तरी त्याचे सादरीकरण नक्कीच वैशिष्ट्यपूर्ण ठरले आहे. एक सर्जन, त्याची गुन्हेगारांच्या मानसशास्त्रात डॉक्टरेट असलेली बायको, एक वकील आणि एक मानवी हक्क चळवळीची लीडर या चौधांमध्ये घडून आलेली वैचारिक चर्चा म्हणजे 'बंधमुक्त' हे नाटक. यात कोणाभोवती 'बंध' आवळले जाणार आणि कोणाभोवतालचे पाश

अलिकडच्या काळात

मराठी चित्रपट अधिकारिक आशयघन होताना दिसत आहेत. समाजातील अनेक गोष्टीचं प्रतिबिंब आपल्याला सध्याच्या मराठी चित्रपटात पहायला मिळातायेत. मराठी प्रेक्षकांच्या याच पसंतीचा विचार करीत मनोरंजनासोबत सामाजिक संदेश देण्याच्या उद्देशाने 'श्री स्वामी वक्रतुंड फिल्म्स' ही निर्मिती संस्था व राजेंद्र आठोळे यांनी 'गर्भ' या मराठी कौटुंबिक चित्रपटाची निर्मिती केली आहे. तर सहनिर्मिती शंकर शेंडी (कोडूरी) व राजू कोटारी अजरी यांनी केली आहे. सुभाष घोरपडे दिग्दर्शित या सिनेमाचा मुहूर्त नुकताच गीतधनीमुद्रणाने करण्यात आला. याप्रसंगी चित्रपटातील कलाकार, तंत्रज्ञ उपस्थित होते.

सिया पाटील, किशोरी शहाणे, अनंत

मोकळे होऊन तो 'मुक्त' होणार हे नाटक पहाताना उलगडेल. डॉ. अमोल कोलहे, केतकी थर्ते, राजन शंकर बने, शंतनु मोदे, विवेक आपटे, पंढरी मेदो, लतिका सावंत या सर्वच कलाकारांची अदाकारी बंधमुक्तमध्ये पहायला मिळाणार आहे.

डॉ. अमोल कोलहे, विलास सावंत, सोनाली घनश्याम राव यांची निर्मिती असलेल्या बंधमुक्त नाटकाची सहनिर्मिती डॉ. अजित देवल यांनी केली आहे. विवेक आपटे लिहित या नाटकाचे पार्श्वसंगीत राहुल रानडे यांनी दिलं आहे. प्रकाश योजना शीतल तळपदे यांची तर नेपथ्य राजन भिसे यांनी केलंय.

जोग, यतीन कार्येकर हे कलाकार 'गर्भ' चित्रपटात काम करीत असून आरजे दिलीप या सिनेमातून सिनेसूष्टीत पदार्पण करताहेत. चित्रपटाची वेगळ्या धाटणीची कथा रमेश तिवारी यांनी लिहिली असून पटकथा धीरज डोकानिया, रमेश तिवारी यांनी लिहिली आहे. अरुण कुलकर्णी लिहित यातील गीतांना अशोक वायंगणकर यांनी संगीत दिलंय. वैशाली सामत सोबत सिनेमातील इतर गीतांसाठी स्वप्नील बांदोडकर, वैशाली माडे, नेहा राजपाल यांचा स्वरसाज लाभणार आहे. 'गर्भ'च्या चित्रीकरणास लवकरच सुरुवात करण्यात येईल.

'गर्भ' चित्रपटाचा गीत ध्वनीमुद्रणाने मुहूर्त

'म्युझिक मीडिया सिनेव्हिजन'चा पहिला अल्बम 'नादखुळा मंजुळा'

आमची कोणाशी बरोबरी नसते,
आमची कोणाशी स्पर्धा नसते
आमची दहशत असते वादनावर,
आमची हुकूमत असते ठेक्यावर
कारण आमचा रुबाब असतो,
फक्त या एकाच नावावर.....सहकार

सहकार हे फक्त मंडळ नाही तर हा एक परिवार आहे. शेकडो तरुण कार्यकर्त्यांच्या गेल्या ३६ वर्षांच्या कष्टातून उभा राहिलेला हा परिवार. आजही गणपती जवळ आले की कार्यकर्त्यांच्या मनाला ओढ लागते ती आपल्या लाडक्या बाप्पाच्या आगमनाची. मग कोणालाही न बोलावता शेकडो कार्यकर्ते सहकार चौकात जमू लागतात ते फक्त या मंडळाच्या प्रेमाखातर. छोट्या छोट्या दुकानदारांनी सोबत येऊन उभारलेले हे 'सहकार'.. आज इथे डॉकर्ट्स आहेत, इंजिनियर आहेत, वकील आहेत, उद्योजक आहेत, नोकरदार वर्ग आहे, कामगार आहेत... पण या १० दिवसाच्या उत्सवात सगळे सारखेच असतात. सगळे एकत्र येऊन मोठ्या उत्सवाहात व थाटामाटात हा उत्सव साजरा करतात.

आज अनेक ठिकाणी गणपती मंडळांमध्ये चालणारा थिलूरपणा पाहिल्यावर मनात प्रश्न येतो किती वेदना होत असतील लोकमान्य टिळकांना. याचासाठी केला होता का लोकमान्यांनी सार्वजनिक गणेशोत्सवाचा अड्डाहास..... पण सहकारमध्ये अशा कोणत्याच थिलूर पणाला थारा नाही. जिथे कोणी लहान नाही की कोणी मोठा नाही. कोणी गरीब नाही की कोणी श्रीमंत नाही. ३६ वर्षांपूर्वी लावलेल्या या छोट्याशया रोपट्याचे आज वटवृक्षात रुपांतर झाले आहे.. यापासून फुटलेल्या अनेक पारंब्या म्हणजेच सहकारचे कार्यकर्ते. ते समाजामध्ये वेगवेगळ्या क्षेत्रात नाव कमावात आहेत पण आजही त्यांच्या मनात मंडळाबद्दलचे प्रेम तसेच आहे.

दोलपथकाबरोबरच झांज, लेझीम, झेंडा, मर्दनी खेळ, देखावा, गणरायाची महाआरती, सामुदायिक अर्थर्शीर्ष पठण, लहान मुलांचे सामुदायिक तबला वादन इत्यादी गोषी आजपर्यंत सहकारचे खास आकर्षण ठरल्या आहेत. अशा या आगळ्यावेगळ्या गणेशोत्सव मंडळ अर्थातच सहकार गणेशोत्सव मंडळाची ही यशेगाथा....

पंढरपूरमधील अरुण कुलकर्णी, बापू जोशी, प्रमोद पारस्वार, माऊली चौधरी, मुकुंद देवधार, राजाभाऊ लोखंडे, लक्ष्मीनारायण भटड, सतीश परासावर आदी २५ जणांनी मिळून १९८० साली सहकार गणेशोत्सव मित्रमंडळ स्थापन केले. समाजसेवक, वकील, अभियंते, डॉक्टर, व्यापारी या क्षेत्रातील लोकांनी एकत्र येऊन

हे मंडळ उभारले. तसेच या मंडळात एकही राजकीय व्यक्ती नाही हे विशेष. नवसाला पावणारा गणपती म्हणून या मंडळाची ख्याती सर्वदूर आहे.

सहकार मंडळाची लक्ष्यवेधी महाआरती

सहकार मंडळाच्या गणपतीची महाआरती लक्ष्यवेधी असते. सुमारे २५०० स्त्रिया आणि पुरुष

पंढरपुरातील संत महंतांच्या साक्षीने पंचार्तीचे ताट घेऊन आरती करतात. या पंचार्तीच्या ताटाची सोयसुद्धा सहकार मंडळच करते. या महाआरतीसाठी भाविकांची आणि नागरिकांची मोठी गर्दी होते.

विविध सांस्कृतिक कार्यक्रमांची रेलचेल

गणपतीच्या १० दिवसात इथे विविध सामाजिक आणि सांस्कृतिक कार्यक्रम राबवले जातात.. महाआरती आणि ५६ भोग, हजारो विद्यार्थ्यांच्या समवेत सामूहिक अर्थर्शीर्ष पठन, रक्तदान शिविर, वृद्धांसाठी मोफत शरीर तपासणी, वारकरी भक्तांना केळी वाटप, रांगोळी स्पर्धा, सामूहिक तबला वादन, अंध विद्यार्थी गायन, भजनी मंडळ स्पर्धा असे

एकाहून एक सरस सांस्कृतिक कार्यक्रम आणि उपक्रम मंडळातर्फे आयोजित केले जातात. या सर्व सांस्कृतिक कार्यक्रम आणि उपक्रमाना दरवर्षी मोठा प्रतिसाद मिळतो. गणेशोत्सव काळात मंडळातर्फे फक्त भावावीते आणि भक्तिगीतेच लावली जातात. मंडळाने शिवार्ज्याभिषेक, आधुनिक महाभारत अशा प्रकारचे पौराणिक आणि ऐतिहासिक देखावे

नवसाला पावणारा पंढरपुरचा राजा.... सहकार !!!

सादर केले आहेत.

श्रींची शिस्तबद्ध

आणि भव्यदिव्य विसर्जन मिरवणूक

दोलाची थाप

म्हणजे बेलगाम शौर्याला, साहसाला दिलेले आव्हान! स्फूर्तीचं, चैतन्याचं प्रेरणास्थान. ताशांचा तडतडाट म्हणजे सतत झुंजत राहण्याची तीव्र इच्छाशक्ती आणि त्याला

लागणारं बळ एकवटून निकराने दिलेला लढा... आणि या सगळ्याच्या पार्श्वभूमीवर तासाचे टणटण पडणारे अविरत टोले... काळाची गतीच जणू. हे जे चालू आहे ते नुसंत वाजवणं नाही, आनंदाचं उथाण नाही.. त्याही पलीकडे जाऊन काहीतरी आहे. इथल्या वाजवणाऱ्या, बघणाऱ्या, ऐकणाऱ्या प्रत्येकाच्या आंतरिक उर्मीचा तो सामुहिक असा आविष्कार आहे. असंच काहीसं वर्णन श्रींची शिस्तबद्ध आणि भव्यदिव्य विसर्जन मिरवणुकीचं करता येईल. राजाच्या मिरवणुकीचा रुबाब तर पूर्ण पंचक्रोशीला माहीत आहे.

हजारो कार्यकर्त्यांसमवेत राजाची शाही थाटात प्रदक्षिणा मार्गावरून मिरवणूक निघते.. १०० हून अधिक ढोल, ५० हून अधिक ताशे, हजारो कार्यकर्ते, दिव्यांची रोशनाई, झगमगाट अशा उत्साहात आणि जलोषात या राजाची राजेशाही मिरवणूक थाटामाटात निघते... पंढरपूर पोलीस ठाण्याच्या वरीने उपक्रमशील मंडळांना दरवर्षी पारितोषिक

दिली जातात. दरवर्षी प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक याच मंडळाने पटकाविले आहे.

मंडळाचे सामाजिक उपक्रम

विविध सामाजिक उपक्रम राबवण्यात सहकार गणेशोत्सव मंडळ अग्रस्थानी असते. किलारी येथील झालेल्या भूकंपात तेथील लोकांना रोकेल, कंदील आणि धान्य घेऊन मंडळातील कार्यकर्ते सर्वात आधी पोहचले होते. तसेच तामिळनाडू येथे आलेल्या त्सुनामी या नैसर्गिक आपत्तीप्रसंगी १ लाख २१ हजार रुपयांचा निधी गोळा करून मदत केली. यावर्षी ३००० शालेय विद्यार्थ्यांना मोफत वाह्यांचे वाटप केले गेले. मंडळातर्फ सामाजिक क्षेत्रात योगदान देणाऱ्या व्यक्तिना पुरस्कार दिला जातो. यंदाचा सहकार पुरस्कार संजय शांतीलाल शहा यांना प्रदान करण्यात आला. अनाथ मुलामुलीना दत्क घेऊन त्यांचे संगोपन अन् शिक्षण घडवण्याचे मोड्हे काम ते पार पाडत आहेत. आत्तापर्यंत १०० हून जास्त मुलींचे त्यांनी संगोपन करून त्यांचे कन्यादान केले आहे. यांचे वैशिष्ट्य म्हणजे कोणताही गाजावाजा न करता ते आपले समाजकार्य करत आलेले आहेत.

एकूणच पर्यावरणाला हानिकारक अशा कोणत्याही सामग्रीचा वापर सजावटीसाठी होत नाही. कोणत्याही अवास्तव अशा सजावटीचा वापर होत नाही. भपका टाळ्ला जातो. प्रबोधनात्मक आणि समाजहितैषी अशा कार्यक्रमांना महत्त्व दिले जाते. धवनी, वायू प्रदूषण होणार नाही याची काळजी घेतली जाते. खन्याअर्थाते लोकमान्यांना अभिप्रेत असलेल्या या मंडळाचे व त्यांच्या कार्यकर्त्यांचे यासाठी करावे तेवढे कौतुक थोडेच ठरेल!

‘साहित्य चपराक’ दिवाळी महाविशेषांक २०१६

झलक अंतरंगाची...

शेवटची नोंद

सुप्रसिद्ध साहित्यिक सदानंद भणगे यांची भारताची वैशिष्ट्ये सांगणारी, भारताचे अंतरंग उलगडून दाखवणारी वेगळ्या धाटणीची कथा.

विषपेरणी

भारतात चाललेले विचित्र राजकारण व त्याचा समाजावर होणारा व होऊ पाहणारा परिणाम उलगडणारा राष्ट्रीय निरुपणकार व वक्ते सचिदानंद शेवडे यांचा लेख.

गर्भ भाड्याने देणे आहे

सर्व क्षेत्रात, सर्व गोष्टीत भाडेतत्त्व लागू होत आहेत आणि यांच्यासारखेच गर्भी भाड्याने दिला जात आहे. या प्रश्नाच्या सर्व बाजूंचा वेध घेणारा लेखिका आसावरी इंगळे यांचा लेख.

राष्ट्रसंतांची आदर्श ग्रामसंकल्पना

राष्ट्रसंतांच्या विचारांचा उहापोह करत त्यांची आदर्श ग्रामसंकल्पना मांडणारा विनोद श्रा. पंचभाई यांचा लेख.

अस्वस्थ चित्रे

वेगवेगळ्या घटनांची प्रदर्शित झालेली, मन हेलावणारी छायाचित्रे व त्यांचे परिणाम सांगणारा चंद्रकांत चव्हाण यांचा लेख.

दोन घडीचा डाव

‘चपराक’टीमच्या हैद्राबाद भेटीचा महेश मांगले यांनी घेतलेला कल्पक, कलात्मक व तेवढाच भावनिक आढावा.

साईकूपा अपार्टमेंट, पहिला
मजला, ६१७, शुक्रवार पेठ,
शाहू गणपतीसमोर, शिवाजी
रस्ता, पुणे ४११ ००२

प्रकाशन दिनांक
११ ऑक्टोबर २०१६

या अंकासाठी संपर्क : ‘चपराक प्रकाशन’, पुणे
(०२०) २४४६०९०९/७०५७२९२०९२
ईमेल: info@chaprak.com
अधिक माहितीसाठी संपर्क : www.chaprak.com

‘चपराक’ दिवाळी महाविशेषांकाची तयारी अंतिम टप्प्यात आहे. वैविध्यपूर्ण विषयांवरील माहितीपूर्ण, अभ्यासपूर्ण लेख, दर्जेदार कथा, अप्रतिम कविता अशा ललित, वैचारिक साहित्यासह मार्मिक व्यंग्यचित्रे, संपूर्ण रंगीत व सुबक छपाई, आकर्षक मांडणी असा बहुरंगी, बहुढंगी दिवाळी महाविशेषांक घेऊन येत आहोत. हा महाविशेषांक आपल्यासाठी, आपल्या मित्रांसाठी अवश्य घ्या आणि अक्षरदिवाळी साजरी करा. या महाविशेषांकाची नोंदणी सुरु झाली असून भारतभर कुठेही हा अंक आहे त्याच किमतीत म्हणजे केवळ २५० रुपयांत घरपोच पाठवला जाईल.

आजच आपला अंक आरक्षित करा

भाषणाची पन्नास वर्षे

वक्ता म्हणून झालेला प्रवास व घडलेल्या घटना सांगणारा प्रसिद्ध वक्ते व लेखक प्राचार्य श्याम भुके यांचा लेख.

स्त्रियांच्या आत्मकथनातील समाजदर्शन

स्त्रियांच्या आत्मकथनातून उलगडत गेलेला काळ, त्यावेळचे त्यातून झालेले समाजदर्शन आणि अशा अनेक बाबींचा मागोवा घेणारा कवी दिनकर जोशी यांचा लेख.

पेच

पती-पत्नी, आई-मूळ यांच्यातील नात्यांचा भावनिक गुंता मांडणारी बंडा जोशी यांची कथा.

राजकारणात संस्कृतीचे राजदूत

पंडित दीनदयाळ उपाध्याय यांचे चरित्र व चारित्र्य मांडणारा सिद्धाराम पाटील यांचा लेख.

इसिस एक अनुत्तरीत प्रश्न

इसिस नावाच्या संपूर्ण जगासमोर उभा राहिलेल्या आव्हानाची सर्व बाजूंनी माहिती देणारा आबा माळकर यांचा लेख.

देवाघरचे ज्ञात कुणाला?

सुप्रसिद्ध कवी ग. दि. माडगूळकर व त्यांच्या पत्नी विद्याताई यांच्या स्मृतींना उजाळा देणारा शरतकुमार माडगूळकर यांचा लेख.

सलाम

मंगेश पाडगावकर यांच्या कवितांमधील सामाजिक जाणिवांची माहिती देणारा कवी प्रवीण दवणे यांचा लेख.

सर्वनाशाच्या वाटेवर बेभान...

माणसाच्या हातून घडणाऱ्या गोर्टींमुळे पर्यावरण, समाज कसा विघटीत होतोय, सर्वनाशाच्या दिशेने चाललाय हे सांगणारा प्रा. क्षितिज पाटुकले यांचा लेख.

कहाणी दोन दादांची

कवी सुधांशू व गळलसप्राट सुरेश भट यांच्या आठवणी सांगणारा श्रीराम पचिंद्रे यांचा लेख.

पूर्वांचल : आव्हाने आणि नव्या दिशा

विद्याताई देवधर यांचा पूर्वांचलमध्ये चाललेल्या राष्ट्रीय स्वयंसेविका संघाच्या कामाची माहिती देणारा लेख.

इतिहास संशोधनाच्या व लेखनाच्या नव्या वाटा

इतिहास संशोधन या विषयाचे दडपण कमी करणारा व लेखनाविषयी प्रबोधन करणारा इतिहास संशोधक सदाशिव शिवदे यांचा लेख.

भारतीय क्रीडा संस्कृती

भारतीय क्रीडा विश्वाची माहिती देणारा व भारतीय लोकांची क्रीडा मानसिकता दर्शविणारा प्रकाश पायगुडे यांचा लेख.

बोथट संवेदनांचा मुर्दाड प्रदेश

संवेदनाहीन होत चाललेल्या समाजाची स्थिती मांडणारा संजय वाघ यांचा लेख.

माझ्या यशामागील स्त्री प्रेरणा

लोककवी म. भा. चव्हाण यांचा स्त्री प्रेरणेविषयीचा वेगळा लेख.

शिल्पसौंदर्य जतन होणार का?

बारामती परिसरातील नष्ट होत चाललेल्या पुरातन मंदिरांची माहिती सांगणारा रवीकिरण सासवडे यांचा लेख.

समाचार मोदी विरोधकांचा

मोदी सरकार विरोधात घडलेल्या घटनांचे विवेचन करणारा केशव उपाध्ये यांचा लेख.

निश्चय

'सिगारेट' सोडून देणं फार सोपं आहे.
दरवर्षी एक जानेवारीला मी ती सोडण्याचा
निश्चय करतो...' पु. ल. देशपांडे म्हणाले
होते... (आता हसलात ना?) निश्चय

करणं फार सोपं असत; पण तो संकल्पाला नेणं फार अवघड आहे. खरोखरीच दर डिसेंबरमध्ये आपण ठरवतो. नवीन वर्षात काही चांगले उपक्रम करायचे... उदाहरणार्थ व्यसनं करायची नाहीत. सिगारेट, दारू सोडायची रोज एक तरी चांगलं कृत्य करायचं, रोज व्यायाम करायचा वरैरे वगैरे. दरवर्षी आपण तेच करायचं ठरवतो म्हणजे तो निश्चय अमलात आणला जात नाही... मग असा निश्चय करण्यात अर्थ तरी काय?

खरंतर लहान मुलांनी एकत्र निश्चय केला पाहिजे तो म्हणजे केलेले निश्चय पाळायचे. पहाटे लवकर उठायचे. अभ्यास करायचा अभ्यासाचे वेळापत्रक करायचे. (पोरं वेळापत्रकाचाच अभ्यास करण्यात वेळ घालवतात) आईबाबांच्या पाया पडायचे. दूरचित्रवाणी पहायची नाही, संध्याकाळी मैदानावर खेळायला जायचे असे हजारो विधायक निश्चय लहान मुलांसाठी असतात; पण ते किती जण पाळतात? आणि पाळले तर हे निश्चय किती दिवस टिकतात?

तरुणपणी निश्चय केला तरी प्रेम जमत नाही... आणि निश्चय केला तरी त्याला किंवा तिला विसरु शकत नाही. खरंय ना? काही प्रेमिक तर रोज सकाळी निश्चय करतात आज तिला गाठतोच, विचारतोच; पण प्रत्यक्षात ती समोर आली की यांचे पाय लटपटायला लागतात. तोंडातून शब्द बाहेर पडत नाहीत. सगळे निश्चय बारगळतात. असे निश्चय काय कामाचे?

छत्रपती शिवाजी महाराजांनी निश्चय केला होता, हिंदुंचे राष्ट्र बनवीन. त्यांचा निश्चय फळला आला. क्रांतीकारकांनी निश्चय केला होता भारत स्वतंत्र करायचा. त्यांचे निश्चय त्यांनी शेवटास नेले. वीर सावरकरांना घाणा फिरवावा लागला. चाबकाचे फटके बसले; पण निश्चयापासून ते मात्र हटले नाहीत. बाबू गेनू नंदूखारमध्ये विदेशी मालाच्या ट्रक्समोर आडवा आला. तो हुतात्मा झाला. त्याने मृत्यु पत्करता; पण निश्चयापासून ढळला नाही. निश्चय असे असावे लागतात. देशभक्तीने भारलेले ते तरुण, निश्चय

सोडला असता तर सुखाने जगले असते; पण तसं सुखानं जगणं त्याना मान्य नव्हत. त्यापेक्षा देशसाठी त्यांनी मरण पत्करलं.

आम्ही आज सगळ्यांना नावं ठेवतो. भ्रष्टाचार वाढलाय, लाचलुचपत वाढलीय, लोकसंख्या वाढलीय, बैकारी वाढलीय, गुन्हेगारी वाढलीय सगळीकडे तीच चर्चा. भाषणातून तेच, लिखाणातून तेच; पण हे सारं कमी हाण्यासाठी आपण स्वतःी काही करू शकतो का हे पाहण महत्वाचं आहे. आपण करू शकतो. आपण मनाशी निश्चय केला तर यातले बरेच प्रश्न कमी होऊ शकतात आणि आपण जर काही करू शकणार नसू तर आपल्याला नुसता आरडाओरडा करण्याचा काही हक्क नाही. निश्चय करा कुणाला लाच देणार नाही,

घेणार नाही. गुन्हेगारीला घाबरणार नाही. हक्काने नियमाचे काम करीन वा करायला लावीन; पण प्रत्यक्षात तसे घडत नाही. आपण फक्त बडबड करतो. कृती काहीच करत नाही. म्हणूनच जोपर्यंत निश्चय करत नाही तोपर्यंत काहीच घडणार नाही. माणसं माणसांची पूजा करायला लागले. विभूतीपूजन सुरु झाले. खुशमस्करीपणा सुरु झाला. फायद्यासाठी गोड बोलणं सुरु झालं. एखाद्याला फसवणं नितीतत्त्वाच्या बाहेर असतं याची जाणीवच राहिली नाही. म्हणून तर शपथा मोडल्या जाऊ लागल्या. वचनं तोडली जाऊ लागली. तेथे निश्चयाला विचारतो कोणी?

निश्चय पाळणाऱ्या माणसांचा आत्मविश्वास वाढतो. पुण्यातले डीएसके हे एक प्रसिद्ध बांधकाम व्यवसायिक, जे आज त्यांच्या क्षेत्रात यशस्वी मानले जातात. हे एकेकाळी अस्त्रिं गरीब होते. अक्षरश: वर्तमानपत्रे विकून, घरेघरी जाऊन फोनना सेंट लावायची कामे त्यांनी केली. आपल्या निश्चित हेच आहे असं रडत ते बसले नाहीत. उलट एके ठिकाणी अपमान झाल्यानंतर त्यांनी निश्चय केला, या माणसाइतकं मोठं होऊन दाखवेन आणि ते झालेही. आज भाषणात ते ही गोष सांगतात. केवळ निश्चयच एवढा आत्मविश्वास देऊ शकतो.

रोज एक सुविचार वाचण्याचा आणि तो अमलात आणण्याचा आपण विचार केला अन् निश्चयाने तो पाळला तर वर्षभरात आपल्या व्यक्तिमत्त्वात फरक झाल्याचं निश्चितच दिसेले.

■ सोमवार दि. १२ ते १८ सप्टेंबर २०१६

आधुनिक वेठबिगारी

टीव्हीवर वृत्तनिवेदिका बातम्या देत होती. सारे आपली बातमी कधी सांगते ह्याकडे डोळे व कान लावून बसले होते आणि निवेदिकेने हवी ती बातमी ऐकवली. "सरकारने केलेल्या शासन नियंत्राप्रमाणे सर्व शिक्षक/ कर्मचाऱ्यांचे वेतन एप्रिल महिन्यापासून परस्पर बँकेत जमा होतील." बातमी ऐकून सारे सुखावले. चला एक वेठबिगारीतून सुटका झाली... सुजातालाही वाटले.

सुजाताला आठवला... तिनं नोकरीसाठी मुलाखत दिली तो दिवस...! मुलाखत चांगली झाली. तिनं आत्मविश्वासानं उतरं दिली... मुलाखत संपल्यानंतर संस्थेचे अध्यक्ष म्हणाले, "बाई तुमची नोकरी पक्की..." तिच्या मनात आनंदाने थीई थीई मोर नाचायला लागला... आणि मुलाखतीच्या हॉलमध्ये शेरीराने असूनही ती मनाने घरी पोहोचली. आईवडिलांना ही बातमी सांगून त्यांच्या प्रतिक्रिया आजमावू लागली. 'अहो... बाई ऐकताय ना?' या वाक्यानं पुन्हा ती मुलाखतीच्या हॉलमध्ये परतली. "तर मी काय म्हणत होतो नोकरी तुमची पक्की! अट एकच..." ती सावध झाली. अट? त्यावर अध्यक्षांनीच पुढे बोलण चालू ठेवलं... "पागर आम्ही देऊ तेवढा घ्यायचा." "हो... हो... चालेल ना." नोकरी मिळण्याच्या आनंदात आर्थिक गंभीर्य तिनं गंभीर्यानं घेतलं नाही.

नोकरी लागली. पगाराचा दिवस आला. पहिली नोकरी... पहिला पगार यांचं प्रत्येकालाच कौतुक असत. पगार पत्रक तिच्यासमोर ठेवलं. तिनं पाहिलं. पगार दहा हजार... पाहून ती खूश झाली. पगार पत्रकावर तिनं झोकात सही केली. कॅशियरने तिच्या हातात पैसे ठेवले... तिने ते मोजले आणि पुन्हा कॅशियर पैसे देण्याची वाट पाहू लागली. ती थांबलेली पाहून कॅशियर म्हणाला, "चला पुढे मऱ्डम, दुसरी कामां आहेत... तुमच्यामागे दुसरी माणसं खोलंबली आहेत..."

"अहो पण माझे उरलेले पैसे? तुम्ही पगाराचे सगळे पैसे नाही दिलेत मला" ती पोटिडीकेने बोलली.

त्यावर "मऱ्डम जे काही विचारायचं ते अध्यक्ष साहेबांना विचारा. माझ्या वेळेची खोटी करू नका" कॅशियरने तिला ऐकवलं.

सुजाता तडक अध्यक्षांच्या केबिनमध्ये गेली. तिला पाहताच अध्यक्ष म्हणाले, "या मऱ्डम करून काय चाललंय शिकवण?"

तिने उत्तर दिलं. इतर मासुली प्रश्नोत्तरानंतर तिने मुद्द्यालाच हात घातला. "अहो सर, पगारपत्रकावरचा पगार आणि मला प्रत्यक्ष दिलेला पगार यात फरक आहे. सगळा पगार दिलेला नाही."

तिच्या बोलणं थांबवतच अध्यक्ष म्हणाले, "अहो मऱ्डम, थांबा... थांबा... आणि आपलं मुलाखतीच्यावेळी झालेलं बोलण आठवला. तिला ते आठवलं. 'नोकरी देऊ पण पगार आम्ही देऊ तेवढा घ्यायचा.' सुजाताला त्यांच्या त्यावेळ्याच्या बोलण्याचा अर्थ, गंभीर्य आता जाणवलं. काळवंडल्या चेह्यानेच ती बाहेर फडली. कागदोपत्री दहा हजार आणि प्रत्यक्ष पाच हजार पगार तिच्या पदरात फडला होता.

मनात बंड करायची इच्छा असूनही ती आणि तिच्या सहकारी पुढे मागे पूर्ण पगार दिला जाईल आणि बँकेत गेली. स्लीप भरून पैसे काढावला गेली तर कॅशियर म्हणाला, "मऱ्डम तुमच्या खात्यात फक्त शंभर रूपये आहेत." हे ऐकून तिच्या पायाखालची जमीनच सरकली.

आणि तिच्या मनात विचार आला. आपणही वेडबिगारीच; पण आधुनिक वेठबिगारी. वेठबिगारासारखं काम करायचं, पैसा कमावयचा; पण कष्टाच्या कमाईवर मात्र आपला आजिबात हक्क नाही. घरचे उपकार केल्यासारखे म्हणणार, तुला हवे ते देतो ना.. किंवा तुला लागतील तेव्हा देऊ पैसे. तुला काही कमी करतोय का? आपण आधुनिक वेठबिगारच! पूर्वी निदान पगार हातात पडायचा. क्षणभरतरी त्याला स्पर्श व्हायचा. कष्टाची कमाई म्हणून क्षणभरतरी त्याला सुख मिळायचं. आता तर तेही सुख निश्चित नाही. वेठबिगारासारखे नुसते कष्ट आणि कष्टच भाली!

सुवर्णा जाधव, मुंबई
९८१९६२६६६४७

पंढरपूर रेल्वेस्थानकाला 'असुविधांचे ग्रहण'

पंढरपूर, (स्वप्निल कुलकर्णी) :
 सुरक्षित, स्वस्त आणि आरामदायी प्रवास म्हणून रेल्वेला प्रवाशांची पसंती असते. वाहतूक कोंडीत अडकण्याची भीती नाही की मिनिटाचाही उशीर होत नाही. लांब जायचे असेल, तर अगदी घरातल्यासारखे झोपूनही जाता येते... अशा विविध कारणांमुळे दररोज हजारे प्रवासी रेल्वेचा आधार घेतात. मात्र, या प्रवाशांना स्थानकावर किमान काही चांगल्या सुविधा मिळाव्यात, असे प्रशासनाला वाट नाही. पंढरपूर रेल्वेस्थानकात भिकारी, पाकीटमार, चोर, गर्दुले, टवाळखोर अशा ओंगळ वातावरणात कमालीच्या अस्वच्छतेची भर पडली आहे. स्वच्छतागृह कोठे आहे, याची पाटीमुद्दा लावण्याची गरज नाही. असा उग्र दर्प किंत्येक मीटरवरून नाकात शिरते. जागोजागी फेरीवाले, एजंटांकडून लुटालूट... पंढरपूर रेल्वेस्थानकाच्या अशाच काही समस्यांचा केलेला हा उहापोह..

पुरेशी आसनव्यवस्था नाही :

प्रवाशांना बसण्यासाठी पुरेशी आसन व्यवस्थाही नसल्याचे दिसून येते. तिकिट घरात बाकडे टाकून प्रतिक्षालय बनविण्यात आले आहे. परंतु येथेही साफसफाई ठेवण्याकडे दुर्लक्ष केले जात असल्याचे दिसून येते. पिण्याच्या पाण्याची सुविधा नाही. पिण्याच्या पाण्याची टाकी आहे परंतु सदर टाकी किती वेळा धुतली हे येथील कर्मचाऱ्यांना आणि अधिकाऱ्यांनाच माहीत! रेल्वे येण्याच्या वेळेत तिकिट विक्री होते. तिकिट विक्री कक्षाला अनेकदा कुलूप असल्यामुळे प्रवाशांना ताटकळत उभे राहावे लागते. त्यामुळे ऐनवेळी तिकिट मिळविण्यासाठी प्रवाशांची गैरसोय होते.

स्वच्छतागृह फक्त नावापुरतेच

राज्याच्याच नव्हे तर देशाच्या अनेक भागातील भाविक रेल्वेने पंढरीत येत असतात. रेल्वेने खास यात्रेकरिता विशेष गाड्यांची सोय केलेली आहे. या रेल्वेगाड्याने देशाच्या विविध भागातून अनेक तासांचा प्रवास करून भाविक येत असतात. येथे आल्यानंतर त्यांची तातडीची गरज नैसर्गिक विधीची असते. मात्र त्याकरता येथे भाविकाना अव्वाच्या सव्वा दाम मोजावे लागते. शौचास जाण्याकरता तब्बल १० रुपये पर माणसी घेतले जातात. विशेष म्हणजे रेल्वेच्या बुकिंग हॉलमध्ये असलेल्या शौचालयावर कुठेही फी देण्यासंदर्भात सूचना

अधिकांयांचे हाताची घडी अन् तोंडावर बोट

फलक नाहीत. जो व्यक्ती पैसे गोळा करतो त्याच्याकडे पैसे वसुलीचा आदेश किंवा तसे नियुक्तीपत्र, ओळखपत्र काहीही नाही. त्यामुळे प्रवाशामधून, भाविकांमधून नाराजीचा सूर दिसून येत आहे. त्यामुळे भाविक उघड्यावर आपला कार्यक्रम उरकून घेतात. म्हणूनच रेल्वे परिसरात दुर्गंधी पसरलेली दिसून येते. रेल्वेने आपल्या हृदीत तरी यात्रेपुरती शौचालये उभी करण्याची गरज आहे. मात्र अजूनही रेल्वने या प्रश्नाकडे दुर्लक्ष केल्याचे दिसून येत आहे.

हातगाड्यांचे अनधिकृत अतिक्रमण

रेल्वे स्टेनचन्या बाहेर आल्यानंतर चहा, नाष्ट्याचे हातगाडे मोठ्या संख्येने रस्त्यावर अतिक्रमण करून उभे आहेत. या अतिक्रमणामुळे भाविकांना गर्दंच्या वेळेत चालणेही मुश्किल होत आहे. तसेच येथील ग्राहकांद्वारे वापरले जाणारे कागदी डिश, प्लास्टिक ग्लास तेथेच फेकल्याने रेल्वे स्थानकाला बकाल रूप येत आहे. रेल्वेच्या आवारातील या अतिक्रमणाविरोधात रेल्वे प्रशासन कारवाई का करीत नाही, असा सवाल उपस्थित केला जात आहे.

भिकारी आणि गर्दुल्यांचा त्रास :

स्थानक परिसरात असलेला रोडरोमिओ, गर्दुले, मद्यपी, जुगारी यांना पार करूनच पंढरपूर रेल्वे स्थानकावर प्रवाशाला जावे लागते. यात भर घालतात, ती चावणारी भटकी कुत्री व तृतीयपंथी. आरसीएफ आणि महाराष्ट्र रेल्वे पोलीस दलाचे कॉन्स्टेबल नसल्याने सुरक्षेचा प्रश्न गंभीर आहे. त्यातच मधल्या काही काळात चोच्यांचे प्रमाणही वाढले होते. पोलीस प्रशासनाने उशिरा का होईना कारवाई केल्यानंतर हे प्रकार थांबले परंतु आषाढी यात्रा संपल्यावर हे मारहाण, लूटमार, चोरीचे प्रकार सर्सासद्भू लागले आहेत. त्यातच गर्दुले, मद्यपी स्थानकावर बिनदिक्तपणे वावरत असतात. अशावेळी महिला प्रवाशांना स्थानकातून बाहेर पडणेही जिकरीचे होते, अशी व्यथा प्रवाशांनी व्यक्त केली.

रेल्वेस्थानक करते कंपन्यांची जाहिरात

रेल्वेस्थानकावरून रेल्वेचे कमी अन् कंपन्यांच्या जाहिरातीचे फलक अधिक लावलेले दिसतात. स्थानकाबाहेर अनेक मोठमोठी होर्डिंग असल्याने रेल्वेस्थानक परिसराला बकाल रूप आले आहे. रेल्वेस्थानकाच्या महत्त्वपूर्ण फलकावर या जाहिराती लावण्यात आल्याने प्रवाशांना माहिती दिसेनाशी झाली आहे. त्यामुळे रेल्वेस्थानक प्रशासनाने खासगी कंपन्यांची जाहिरात करण्याचा ठेका घेतला की काय, असे चित्र या ठिकाणी पाहावयास मिळते.

पंढरपूर रेल्वेस्थानकावरील असुविधा आणि गैरसोर्योमुळे येणाऱ्या भाविकांची मोठी गैरसोय होत आहे. अपुरी शौचालय सुविधा, परिसरात झालेले व्यावसायिकांचे अतिक्रमण, सूचना फलक आणि रेल्वे गाड्यांच्या सुधारित वेळापत्रकाचा अभाव यामुळे येथे आलेल्या भाविकांचे बेहाल होत आहेत.

Spiritual Adventurous Tourism साहसी अध्यात्मिक परिक्रमा ट्रॅक्स

कर्दळीवन परिक्रमा (नोव्हेंबर ते जून)

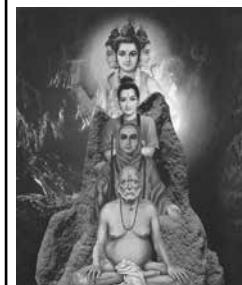
श्री स्वामी समर्थांचे प्रकटस्थान * श्रीशैल्यजवळ - ३५ किमी पायी परिक्रमा मुंबई ते मुंबई: ₹१००० पुणे ते पुणे: ₹८००९ डायरेक्ट श्रीशैल्य: ₹५५०२ (६ दिवस)

श्रीदत्त परिक्रमा (सप्टेंबर ते नोव्हेंबर)

महाराष्ट्र, कर्नाटक, आंध्र आणि गुजरात - एकाचवेळी २४ जागृत श्रीदत्त क्षेत्रे पुणे ते पुणे - ₹२९००० * नॉन एसी पुशबॉक बसने प्रवास (१२ दिवस)

कन्यागत परिक्रमा (सप्टेंबर २०१६ ते सप्टेंबर २०१७)

नृसिंहवाडी परिसरातील ७ तीर्थक्षेत्रे + धार्मिक विधींसह मुंबई ते मुंबई: ₹४९०८ पुणे ते पुणे: ₹३९०८ (फक्त २ दिवस)

सर्व माहिती, अर्ज www.kardaliwan.com/parikrama या वेबसाईटवर उपलब्ध. ऑनलाईन नोंदणी करा.

बहॉट्सअॅप वर माहिती, नोंदणी अर्ज, आणि व्हीडिओ मागवा. बहॉट्सअॅप युपला जॉड्न व्हा.

आमच्या बहॉट्सअॅप नंबरवर KSS असा मेसेज करा.

7057617018

कर्दळीवन सेवा संघ 9371102439 / 9657709678

६२२, जानकी रघुनाथ, पुलाची वाडी, डेक्कन, पुणे-०४

८०२ - २५५३४६०१ • swami@kardaliwan.com

अँट्रोसिटी घटनाबाह्य...

पान १ वरुन...

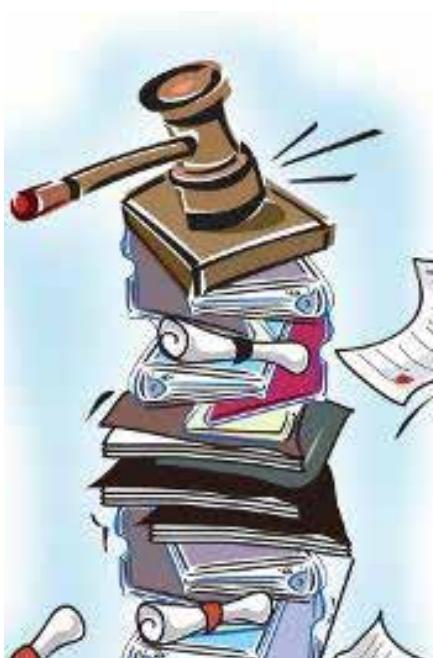
अनुसुचित जातीतीलच एखाद्याने अनुसुचित दुसऱ्या जातीतील व्यक्तिवर अत्याचार केला तरी त्यालाही संरक्षण नाही. मिर्चपूर दलित हिंसाचाराच्या प्रकरणी मुख्य आरोपी नायब तहसीलदार असूनही त्याला कमी शिक्षा मिळाली कारण तो अनुसुचित जातीतील होता. यावर खंत व्यक्त करताना अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश कामिनी लौ यांनी हा कायदा विषमतेचे तत्त्व अंगिकारतो, कारण तो फक्त विशिष्ट जाती/जमातींच्याच बाबतीत आहे. मानवतेविरुद्धचे गुन्हे असे जाती/जमातीच्या आधारावर वाटता येत नाहीत. गुन्हेगाराला जात/जमात नसते. सर्वांनाच समान शिक्षा असायला हवी. न्यायाधिशांचे हे मत २०११ सालचे; पण सरकारने मतपेढ्यावर लक्ष ठेवत उलट २०१४ व आता २०१६ मध्ये त्यात भरच घातली. कायदासमोर सर्व समान हे तत्त्व बासणात गुंडाळून ठेवण्यात आले.

हा कायदा असंवेदानिक आहे याचे दुसरेही कारण आहे. घटनेच्या आर्टिकल १७ नुसार अस्पृश्यता नष्ट करण्यात आली असून जोही नागरिक तिचे पालन करेल त्याच्यासाठी कठोर शिक्षेचीही तरतुद केली आहे; पण हे कलम सर्वसमावेशक आहे. कोणीही व्यक्ती कोणाही व्यक्तिविरुद्ध अस्पृश्यता पाळू शकत नाही. हा कायदा मात्र या तत्त्वाच्या पूर्ण विरोधात जातो. घटनेच्या कलम ३५ नुसार घटनेच्या मार्गदर्शक तत्त्वाविरुद्ध कोणताही कायदा पास करता येत नाही. असे असूनही केवळ एका समाजघटकाला खूश ठेवण्यासाठी हा कायदा बनवण्यात आला व त्याला हात लावायची हिंमत नंतरच्या कोणत्याही सरकारने केली नाही.

हा कायदा खरोखर न्याय्य प्रकरणात किती वापरला गेला हे पाहिले तर निराशाच पदरी येते. उलट राजकीय कारणासाठी, व्यक्तिगत सूड उगवण्यासाठी, अन्य दिवाणी वादात गैरवापर होतो अशी निरिक्षणे उच्च न्यायालयानीही नोंदवली आहेत. मायावती सरकार असताना विरोधकांना नेस्तनाबूत करण्यासाठी या कायद्याचा सर्वांस वापर केला गेला असा तज्ज्ञांचा आरोप आहे. महाराष्ट्रातही फार वेगळे चित्र नाही. आता बहुसंख्येने निघत असलेले मराठा समाजाचे मोर्चे या कायद्याच्या विरोधातच रोष व्यक्त करण्यासाठी आहेत हे मराठा नेत्यांच्याच काही वक्तव्यांवरुन दिसते.

एका अर्थात एक समाज विरुद्ध दुसरा समाज अशा सामाजिक फाळणीचे चित्र सध्या दिसते आहे आणि मुळात हा कायदाच त्या फाळणीला अघटनात्मक मान्यता देतो हे चित्र

तर अत्यंत दुर्दृष्टी आहे. या कायद्याविरुद्ध कोणी बोलला तर ते दलितविरोधी मानले जाते. दलितांवर अन्याय अत्याचार होत नाहीत असे म्हणण्याचे धाडस कोणीही करणार नाही; पण जाती आधारित अत्याचार कोणीही कोणावरही करतो, करू शकतो, त्यामुळे हा कायदा विशिष्ट समाजघटकांसाठी न ठेवता सर्वांनाच लागू केला तर घटनेचे समानतेचे तत्त्व पाळले जाईल हे मात्र लक्षात घेतले जात नाही. त्यामुळे या कायद्याविरुद्धचे मत म्हणजे दलितांचा विरोध असे समजायचे

नम्र आवाहन

सांस्कृतिक क्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य करणाऱ्या 'चपराक'चे सभासद आपणही अवश्य व्हा!

**वार्षिक → सामाजिक : २०० रु.
वर्गणी : ५०० रु.**

आमच्या www.chaprak.com या वेबसाइटवरुन ऑनलाईन पैसे भरूनही आपणास सभासद होता येईल. सभासद होण्यासाठी आणि वर्गणीचे नुतनीकरण करण्यासाठी संपर्क

तुषार उथले पाटील
दूरध्वनी : ०२०-२४४६०९०९,
९५५२८५८९००

'साहित्य चपराक' दिवाळी महाविशेषांकांची पूर्वनोंदणी सुरु झाली असून आपला अंक आजच आरक्षित करा!

अधिक माहितीसाठी संपर्क
www.chaprak.com

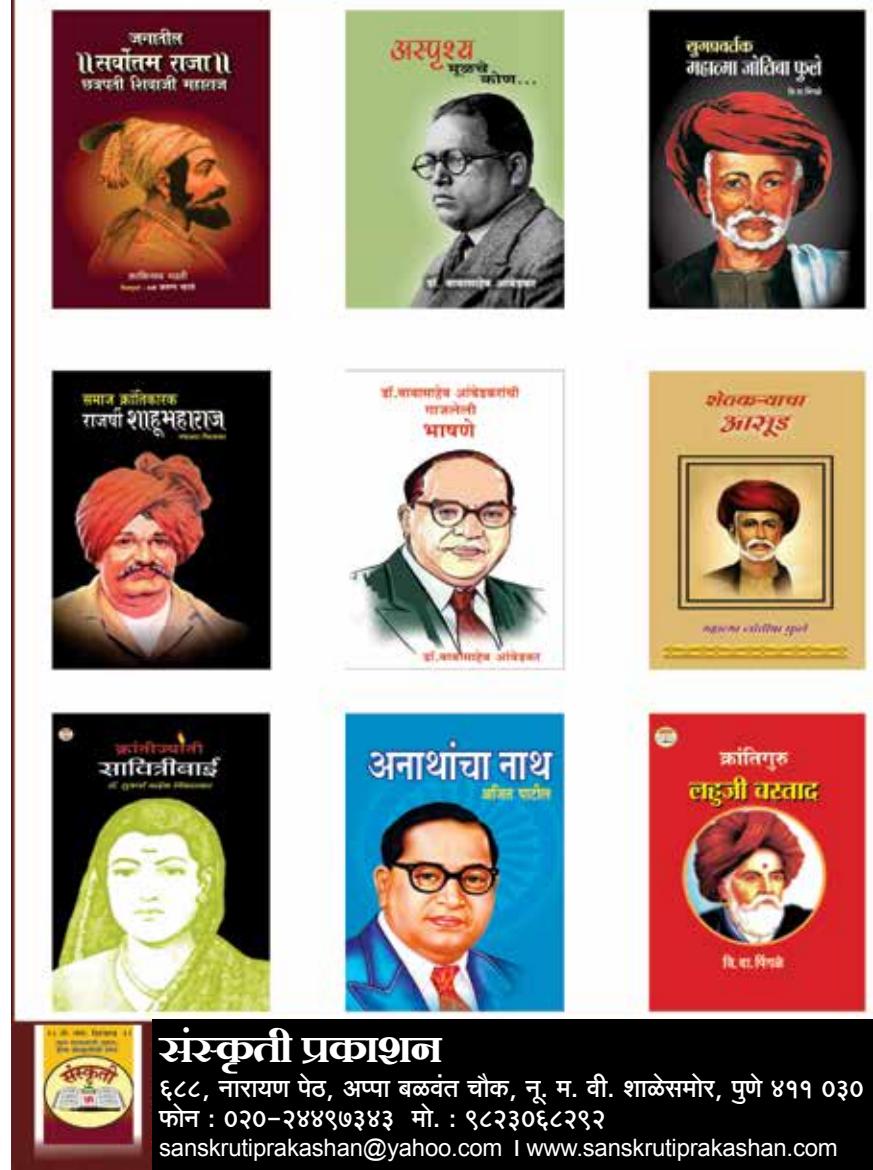
मुळात काही कारण नाही. प्रश्न घटनात्मक मुल्यांचे जतन होते की नाही हा आहे. त्याचे उत्तर सर्वोच्च न्यायालय देईलच!

शिवाय या कायद्यात जामीनाची तरतुद नाही. गंभीर गुन्ह्यात जामीन मिळत नाही हे समजू शकता येते, पण केवळ शाब्दिक चकमकीच्या आरोपातही जामीन नाही आणि त्याचाच गैरवापर मोठ्या प्रमाणावर होतो. घटनेच्या नागरी स्वातंत्र्याच्या तत्त्वाविरुद्ध या तरतुदी आहेत. उद्या सान्यामुळे भारतीय समाजघटकांत बंधुत्वाची, समतेची भावना निर्माण होण्याएवजी उभी फूट पडत आहे. एका अर्थात नवा द्विराष्ट्रवादी कायदा आहे. तो भारताला परवडेल काय याचा विचार व्हायला हवा. हा प्रश्न दलितविरोधी असण्या-नसण्याचा नसून समानतेच्या घटनात्मक मुल्यांचा आहे.

स्वर्ण भारत पक्ष हा स्वतंत्रतावादी व समतेचे मुल्ये मानणारा व सामाजिक प्रश्नांवर ठाम भूमिका घेणारा पक्ष आहे. दलितांवरच काय, कोणावरही जातीय अथवा धार्मिक आधारावर अन्याय-अत्याचार होता कामा नयेत. त्यासाठी कठोर शिक्षा असायलाच हवी; पण त्याच वेळीस जात/जमातीच्या आधारावर एका गटाला उर्वरित समाजापासून

वेगळे पाडणारा कायदा नको अशी पक्षाची भूमिका आहे. महत्वाचे म्हणजे या कायद्याला घटनात्मक तरतुदीचा आधार नाही. शिक्षण, नोकरी, राजकीय प्रतिनिधित्व या तरतुदी शोषित-वंचित घटकांचे उत्थान घडवत त्यांना मुख्य प्रवाहात आणण्यासाठी घटनेने केल्या असल्या तरी त्या कायमस्वरूपी नाहीत. समतेच्या तत्त्वाचे घटनाकारांना भान होते; पण राजकीय स्वार्थाने प्रेरित पक्षांनी त्याचे भान ठेवलेले नाही. यामुळे विषमतेचे बीज रोवणाऱ्या या कायद्याला सर्वोच्च न्यायालयातच आव्हान देवून हा कायदा घटनात्मक कसा होईल याचे निर्देश प्राप्त करण्यासाठी याचिका दाखल केली जात आहे.

जातीय अत्याचार संपवण्याचा एकमेव मार्ग म्हणजे प्रशासनातच आमुलाग्र सुधार घडवून आणत सर्वसमावेशक अर्थव्यवस्थेची निर्मिती. जातीय आतंकवाद्याना, मग ते कोणीही असोत त्यांचा बिमोड करण्याची आवश्यकता आहे; पण दुखणे एकीकडे आणि मलमपट्टी दुसरीकडे असे या कायद्याचे स्वरूप आहे. वाईट कायदे नेहमीच असामाजिक तत्त्वांना पाठबळ पुरवतात. ते आपल्या सर्व विचारी लोकांनी एकत्रितपणे थांबवावे लागेल.

संरक्षकी प्रकाशन

६८८, नारायण पेठ, अप्पा बळवंत चौक, नू. म. वी. शाळेसमार, पुणे ४११ ०३०
फोन : ०२०-२४४९७३४३ मो. : ९८२३०६८२९२
sanskrutiprakashan@yahoo.com | www.sanskrutiprakashan.com